

ЕМИСИОННО-КАСОВА ДЕЙНОСТ НА БНБ

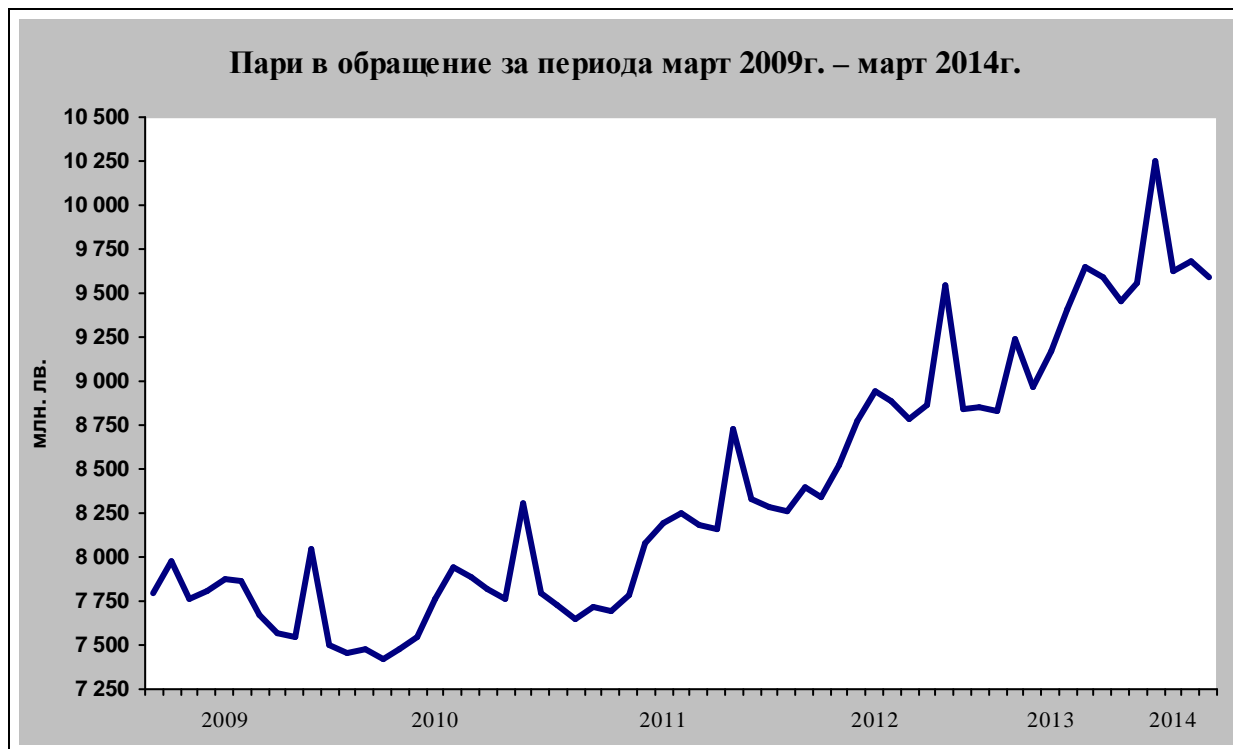
януари – март 2014 г.

I. Пари в обращение (банкноти и монети извън касите на БНБ)

1. Динамика на парите в обращение

В края на март 2014 г. парите в обращение¹ в номинално изражение достигнаха 9587.1 млн. лв.

За едногодишен период стойността им отбеляза нарастване, което спрямо края на март 2013 г. е в размер на 754.9 млн. лв., или 8.55%. През предходния едногодишен период (март 2012 г. – март 2013 г.) също беше отчетено нарастване от 566.4 млн. лв., или 6.85%.

¹ Банкноти, разменни и възпоменателни монети, емисии след 5 юли 1999 г.

През първото тримесечие на 2014 г. динамиката на парите в обращение следваше ясно очертаната сезонна цикличност. За този период от годината е характерен отрицателен емисионен резултат, намиращ израз в намаление на парите в обращение спрямо края на предходната година.

През януари – март 2014 г. парите в обращение намаляха с 666.6 млн. лв., или с 6.50% в сравнение с края на 2013 г. Това намаление е с 1.02 процентни пункта по-малко от отчетеното за същия период на 2013 г. В рамките на разглеждания период необичайно (за този период на годината) месечно нарастване на парите в обращение беше регистрирано през февруари, а реализираният положителен темп спрямо края на януари беше 0.63%.

Пари в обращение (млн. лв.)

	31.III.2013	31.XII.2013	31.III.2014	Изменение	
				в %	в %
	1	2	3	к.(3-1)/1	к.(3-2)/2
ПАРИ В ОБРАЩЕНИЕ - общо, в т.ч.	8 832.3	10 253.7	9 587.1	8.55%	-6.50%
<i>Банкноти</i>	8 637.2	10 041.4	9 374.6	8.54%	-6.64%
<i>Разменни монети</i>	189.0	205.9	206.1	9.06%	0.08%
<i>Възпоменателни монети</i>	6.1	6.4	6.4	4.99%	0.23%

В края на първото тримесечие на 2014 г. дялът на банкнотите в общата стойност на парите в обращение е 97.78%, като спрямо края на 2013 г. той е намалял с 0.15 процентни пункта. За едногодишен период е отчетено намаление от 0.01 процентни пункта.

Към 31 март 2014 г. дялът на разменните монети в стойността на парите в обращение е 2.15%. Спрямо края на 2013 г. той е нараснал с 0.14 процентни пункта., а за едногодишен период – с 0.01 процентни пункта.

В края на първото тримесечие на 2014 г. дялът на възпоменателните монети в общата стойност на парите в обращение е 0.07%, колкото и в края на март 2013 г. Спрямо края на 2013 г. дялът на възпоменателните монети е нараснал с 0.01 . процентни пункта.

Средната по стойност банкнота в обращение в края на първото тримесечие на 2014 г. е 28.49 лв., което представлява увеличение с 0.54 лв. спрямо края на 2013 г. За едногодишен период стойността ѝ е нараснала с 0.76 лв. (2.75%), вследствие на повишият темп на нарастване в паричното обращение на броя банкноти от 50 и 100 лева в сравнение с останалите купюри банкноти.

Средната по стойност разменна монета в обращение е 0.13 лв. и остава без промяна както спрямо края на 2013 г., така и за едногодишен период.

2. Динамика и купюрен строеж на банкнотите и монетите в обращение

Към 31 март 2014 г. общата стойност на банкнотите в обращение е 9374.6 млн. лв. В края на първото тримесечие на 2014 г. в обращение са 329.1 млн. бр. банкноти, които са с 30.2 млн. бр., или с 8.40% по-малко в сравнение с края на 2013 г. По стойност отчетеното намаление за същия период е в размер на 666.8 млн. лв., или 6.64%. За едногодишен период (спрямо края на март 2013 г.) броят на банкнотите в обращение се е увеличил със 17.5 млн., или с 5.63% при нарастване с 4.12%, отчетено за периода март 2012 г. – март 2013 г. За едногодишен период стойността на банкнотите в обращение е нараснала със 737.4 млн. лв., или с 8.54% при отчетено 6.82% за предходния едногодишен период.

Спрямо края на 2013 г. в структурата на банкнотите в обращение по стойност са настъпили следните изменения:

- намалява дялът на банкнотите от купюри 5, 10 и 20 лева, съответно с 0.03, 0.49 и 0.98 процентни пункта;
- нараства дялът на банкнотите от купюри 2, 50 и 100 лева, съответно с 0.03, 0.43 и 1.03 процентни пункта.

Номиналната стойност на банкнотите от 50 лева в обращение в края на март 2014 г. е в размер на 3305.2 млн. лв., което им отрежда най-големия дял (35.26%) в общата стойност на банкнотите в обращение. С най-малък дял е стойността на банкнотите от 2 лева – 0.83%.

В структурата по брой на банкнотите в обращение през отчетния период се наблюдават следните промени:

- намалява дялът на купюрите от 5, 10 и 20 лева, съответно с 0.03, 0.99 и 0.77 процентни пункта;

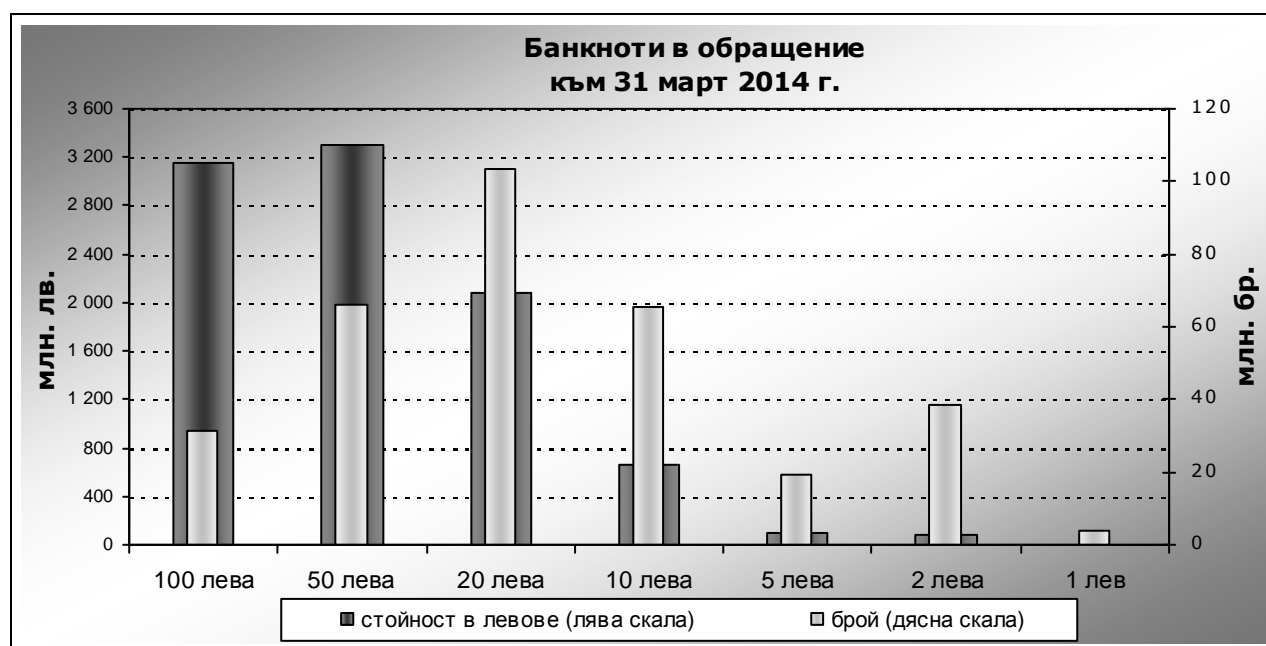
- нараства делът на купюрите от 2, 50 и 100 лева, съответно с 0.61, 0.62 и 0.47 процентни пункта.

С най-голям дял в общия брой на банкнотите в обращение в края на първото тримесечие на 2014 г. е купюрата от 20 лева (31.51%), като в обращение са 103.7 млн. бр. банкноти от тази купюра.

Промените в дела на банкнотите в обращение по брой спрямо 31 март 2013 г. са идентични като посока с тези през текущия отчетен период, а именно: нараства делът на банкнотите в обращение по брой при купюрите от 2, 50 и 100 лева, съответно с 0.02, 0.54 и 0.63 процентни пункта. В края на март 2014 г. делът на тези купюри в общия брой банкноти в обращение е, както следва: 100 лева – 9.61%, 50 лева – 20.09%, и 2 лева – 11.77%.

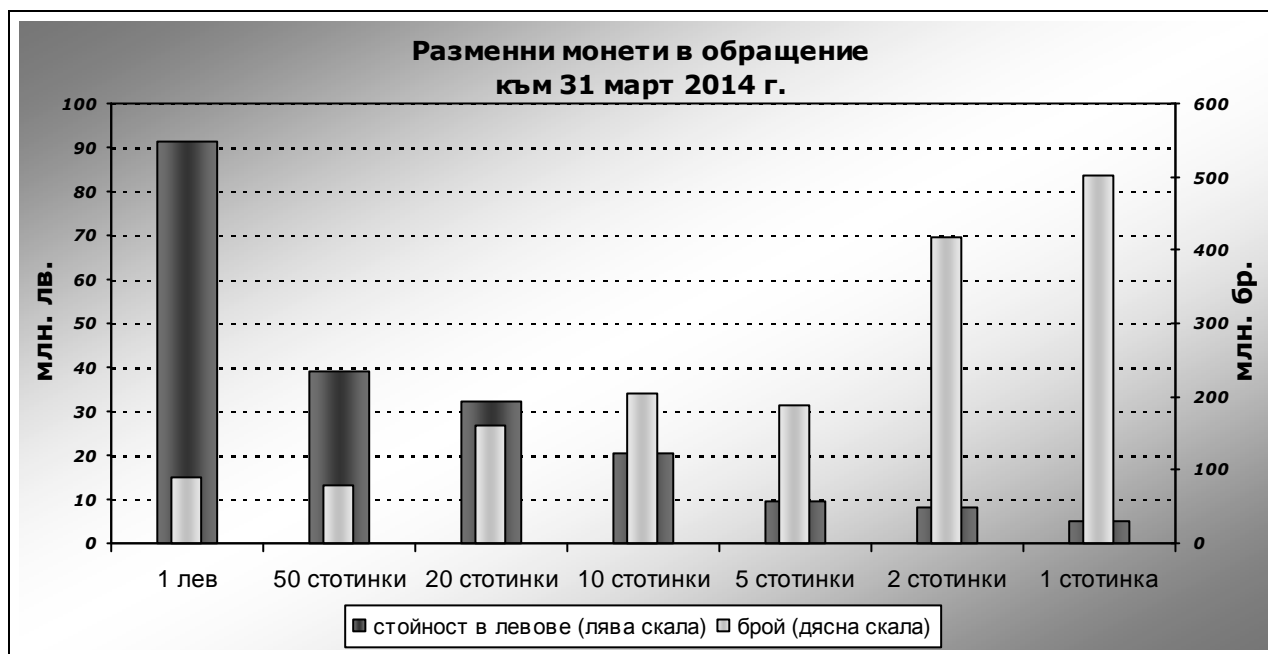
За същия период дяловете на банкнотите в обращение по брой при купюрите от 5, 10 и 20 лева намаляват, съответно с 0.30; 0.40 и 0.42 процентни пункта. Дяловете на тези купюри в обращение в края на март 2014 г. са съответно 5.83% за 5 лева, 19.97% за 10 лева и 31.51% за 20 лева.

В структурата на банкнотите по стойност за едногодишен период също се наблюдава нарастване на дяловете на банкнотите от купюри 50 и 100 лева, съответно с 0.01 и 1.34 процентни пункта, докато тези на банкнотите от купюри 2, 5, 10 и 20 лева намаляват съответно с 0.02, 0.08, 0.34 и 0.91 процентни пункта.

Броят на разменните монети в обращение към края на март 2014 г. се е увеличил в сравнение с края на 2013 г. със 17.1 млн., или с 1.05% и достигна 1643.8 млн. бр., а стойността им за същия период се е увеличила с 0.2 млн. лв., или с 0.08%. За едногодишен период прирастът им по брой е 136.2 млн. бр. (9.03%), а по стойност – 17.1 млн. лв. (9.06%).

В края на март 2014 г. делът на монетите от 1 и 2 стотинки в общия брой монети в обращение е нараснал в сравнение с края на 2013 г. съответно с 0.18 и 0.22 процентни пункта. За същия период при монетите от 5, 10, 20, 50 стотинки и 1 лев е отбелязано намаление на дела им, което е в рамките от 0.03 процентни пункта за монетите от 5 стотинки до 0.13 процентни пункта за монетите от 20 стотинки.

Дългосрочната тенденция на постоянно нарастване на годишна база на броя на разменните монети в обращение се запазва. Запазва се и друга тенденция - с по-бърз темп на годишна база да нараства броят на купюрите монети с по-ниска номинална стойност, в резултат на което се наблюдават промени в дяловете на отделните номинали в общия брой на монетите в обращение. Броят на монетите от купюрите 1 и 2 стотинки в обращение отбелязва най-голямо нарастване за едногодишен период, като увеличението им е съответно с 42.8 млн. бр. и с 40.4 млн. бр., или изразено в процент, съответно с 9.35% и с 10.70%.

Оформя се тенденция на по-висок годишен ръст и на монетата от 1 лев, чийто брой в обращение се е увеличил за едногодишен период с 8.8 млн. бр., или 10.69%.

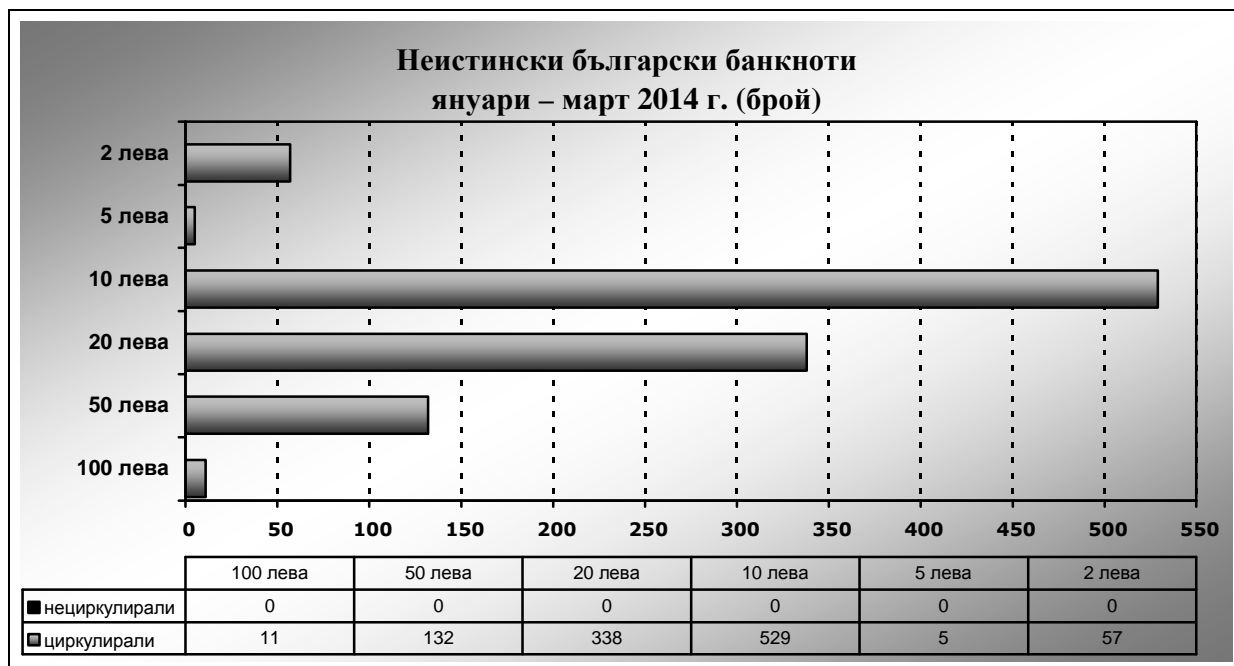
Прирастът на годишна база при останалите купюри монети в обращение е в границите от 7.39% за монетите от 5 стотинки до 7.55% за монетите от 20 стотинки.

Към 31 март 2014 г. с най-голям дял в общия брой монети в обращение е разменната монета от 1 стотинка (30.45%), а с най-малък дял – разменната монета от 50 стотинки (4.78%).

II. Неистински и преправени банкноти и разменни монети

През първото тримесечие на 2014 г. в Националния център за анализ (НЦА) на БНБ са регистрирани и задържани общо 1072 броя неистински български банкноти, циркулирали в паричното обращение. Задържаните неистински банкноти през първото тримесечие на 2014 г. са с 326 бр. повече спрямо задържаните през четвъртото тримесечие на 2013 г.

Относителният дял на задържаните през първото тримесечие неистински банкноти спрямо общия брой на банкнотите в обращение към края на март 2014 г. е 0.000326%.

От общия брой на задържаните през първото тримесечие на 2014 г. неистински български банкноти най-голям е дялът на купюрата от 10 лева (49.35%), с относителен дял от 0.000805%, спрямо общия брой на банкнотите от тази купюра в обращение в края на март 2014 г. Дяловете на неистинските банкноти от 20 и 50 лева са съответно 31.53% и 12.31% от общо задържаните неистински банкноти през първото тримесечие, а тези от 2, 5

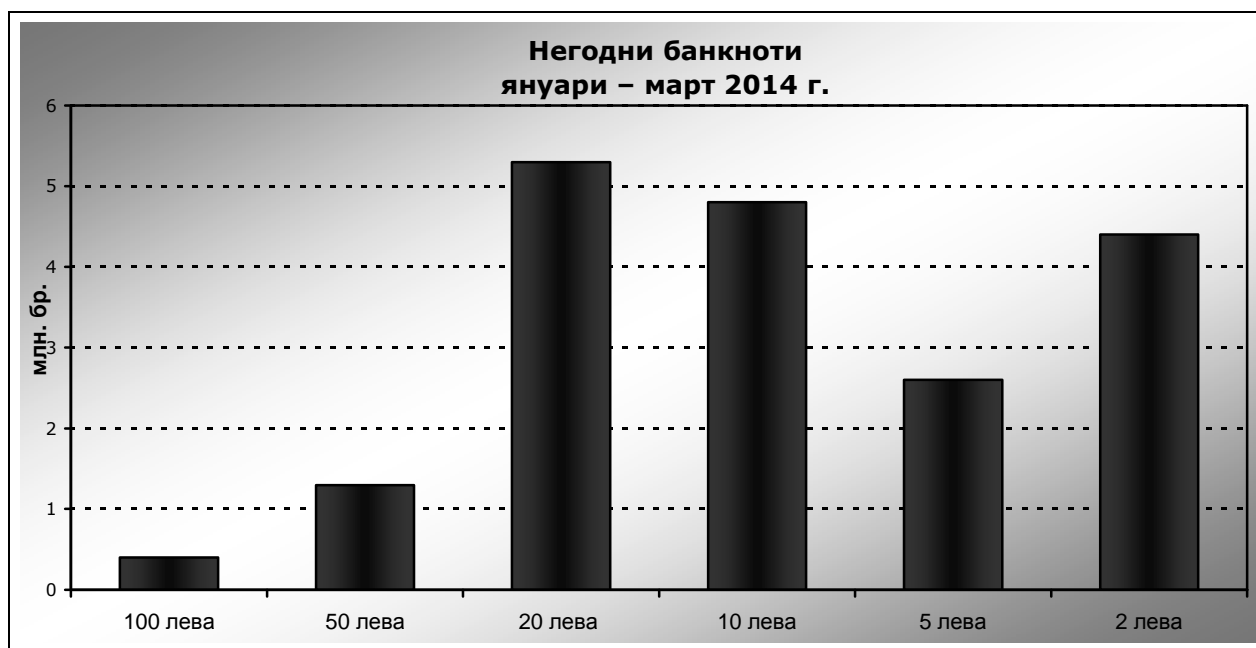
и 100 лева са 73 броя, с общ дял от 6.81% от всички задържани през разглеждания период неистински банкноти.

През януари – март 2014 г. бяха регистрирани и задържани общо 145 бр. неистински български разменни монети, от които 1 бр. от 20 стотинки, 138 бр. от 50 стотинки и 6 бр. от 1 лев.

При изпълнение на функциите по извършване на експертна оценка на чуждестранни банкноти и монети, задържани на територията на България, през първото тримесечие на 2014 г. в БНБ бяха регистрирани и задържани неистински чуждестранни банкноти, както следва: 558 бр. евро, 5085 бр. щатски долари и 1647 бр. банкноти от други чуждестранни валути.

III. Негодни банкноти и разменни монети²

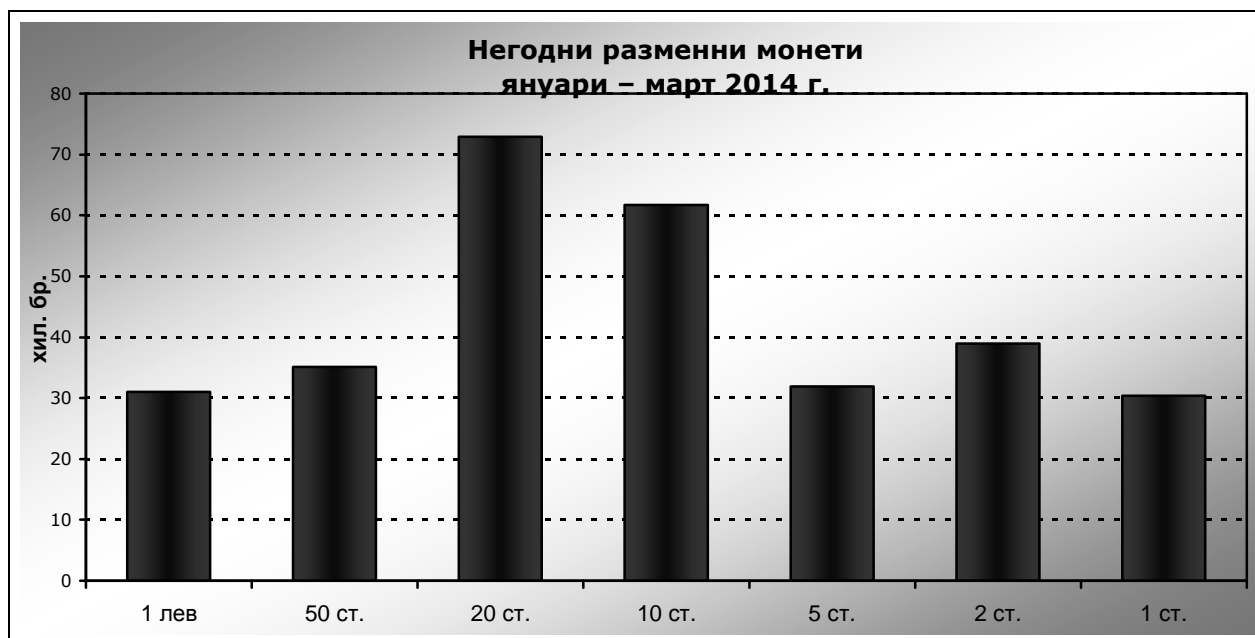
От общия брой проверени за истинност и годност банкноти през периода януари – март 2014 г., като негодни за последващо използване в паричното обращение са отделени 19.0 млн. бр. банкноти. Те са с 0.7 млн. бр. (3.76%) повече в сравнение с данните за отделените през четвъртото тримесечие на 2013 г. негодни банкноти. Спрямо първото тримесечие на 2013 г. отделените като негодни банкноти са намалели с 3.6 млн. бр., или с 15.74%.

² Това са българските банкноти и разменни монети, които през отчетния период са оценени от БНБ като негодни и подлежат на унищожаване.

За едногодишен период (март 2013 г. – март 2014 г.) отделените като негодни банкноти са общо 73.6 млн. бр., или с 11.4 млн. бр. (13.40%) по-малко спрямо отделените през предходния едногодишен период (март 2012 г. – март 2013 г.).

При машинната обработка на банкнотите най-голям дял в общия брой банкноти, отделени като негодни през първото тримесечие на 2014 г. има купюрата от 20 лева (27.96%). Отделените като негодни банкноти от 2 и 10 лева са с дялове, съответно от 23.41% и 25.44%. Делът на отделените през първото тримесечие на 2014 г. негодни банкноти от 5 лева е 13.91%, а на банкнотите от купюри 100 и 50 лева е по-малък и възлиза съответно на 2.19% и 7.09%.

При обработката на разменни монети в БНБ през първото тримесечие на 2014 г. са отделени като негодни 301.8 хил. бр., като спрямо същия период на предходната година техният брой нараства с 91.8 хил. бр. Отделените като негодни разменни монети са с 31.6 хил. бр., или с 9.48% по-малко в сравнение с отделените през четвъртото тримесечие на 2013 г.